

پاتک
عمران خان

به مخالفان

صفحه ۴ را بخوانید

امریکا به دنبال سرنگونی دولت پاکستان است

◀ **عماد هلال‌ت**
پژوهشگر حوزه روابط بین‌الملل

از سوی دیگر یکی از پایه‌های قدرت اصلی در پاکستان، ارتش این کشور است. ارتش پاکستان یک نهاد مستقل از دولت است و ساختاری کاملاً جداگانه دارد. ارتش با وجود مستقل بودن اما همواره بر اینکه چه دولت و با چه نگاهی روی کار باشد نظاره‌گر است و با توجه به قدرتی که دارد و همچنین پذیرش عمومی در نزد مردم، می‌تواند علیه دولت مستقر کودتا کند. در تحولات جاری پاکستان، برخلاف نگاه‌های ضد غربی و ضد امریکایی عمران خان نخست‌وزیر این کشور، «ژنرال باجو» رئیس ستادکل ارتش پاکستان از نزدیکی به امریکا و غرب سخن می‌گوید. وی در سخنرانی ۲ آوریل سال جاری میلادی می‌گوید: ما سابقه طولانی در روابط عالی با ایالات متحده داریم که بزرگترین بازار صادراتی ما باقی مانده است. بریتانیا/ اتحادیه اروپا برای منافع ملی ما حیاتی هستند. وی همچنین برخلاف رویکرد عمران خان تجاوز روسیه به اوکراین را بسیار ناگوار و آن را یک تراژدی بزرگ می‌داند. عمران‌خان از زمان روی کار آمدن در سال ۲۰۱۸ با دادن شعارهای ملی‌گرایانه و مردمی طرفداران زیادی در پاکستان به دست آورده است. زندگی ساده وی هم بر این محبوبیت اضافه کرده است. نگاه‌ها و رویکردهای ضد غربی وی همواره مورد پذیرش اسلام‌گرایان در این کشور بوده و انتقاد ارتش پاکستان را در برداشته است.

۲- وضعیت اقتصادی پاکستان: وضعیت اقتصادی پاکستان نسبتاً با ثبات است و دولت این کشور با موافقت صندوق بین‌المللی پول، سیاست بودجه انبساطی کنترل شده را برای سال مالی ۲۰۲۲ در نظر گرفته و بر همین اساس، اهداف بالاتری را برای نرخ تورم، رشد اقتصادی و کسری مالی تعیین کرده است. بانک جهانی، برنامه کمک‌های اضطراری دولت پاکستان به نام «برنامه احساس» را از نظر تعداد افراد تحت پوشش در میان چهار برنامه محافظت اجتماعی برتر در جهان قرار داده است. بانک جهانی اخیراً گزارشی در مورد برنامه‌های محافظت اجتماعی کشورهای مختلف در دوران شیوع کرونا منتشر کرده است. در این گزارش آمده که از ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۰ اقدامات حفاظت اجتماعی، رشد داشته و در مجموع بیش از ۳۳۰۰ برنامه حفاظت اجتماعی در ۲۲۲ کشور یا سرزمین، برنامه‌ریزی یا اجرا شده است.

پاکستان از نظر تعداد افراد تحت پوشش در رتبه چهارم جهانی و از نظر درصد جمعیت تحت پوشش در رتبه سوم جهانی قرار دارد. برنامه این کشور با نام «برنامه کمک اضطراری احساس» بیش از ۱۰۰ میلیون نفر را پوشش می‌دهد. بانک جهانی در گزارش خود آورده

که کشورهای اندکی توانسته‌اند جمعیت بیش از ۱ میلیون نفر را تحت پوشش قرار بدهند، که برنامه احساس پاکستان یکی از آنهاست. اسد عمر وزیر برنامه‌ریزی و توسعه پاکستان گفت رشد اقتصادی این کشور در پایان سال جاری مالی (۲۰۲۱)، به حدود ۴ درصد افزایش می‌یابد. پیش‌تر دولت پاکستان در حین تنظیم بودجه سال جاری، رشد اقتصادی را ۲/۸ درصد هدفگذاری کرده بود. همچنین صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی رشد اقتصادی این کشور را ۱/۵ درصد پیش‌بینی کرده بودند. با

درد و همچنین همسایگی با چهار کشور مهم ایران، هند، افغانستان و چین باعث شده است که این کشور جایگاه بسیار مناسبی در منطقه داشته باشد. از زمان روی کار آمدن حزب تحریک انصاف در پاکستان در سال ۲۰۱۸ به رهبری عمران‌خان و عارف علوی، سیاست نگاه به چین و روسیه در این کشور افزایش یافت به گونه‌ای که یکی از محورهای اصلی طرح اقتصادی بزرگ، یک کمربند- یک جاده چین، از پاکستان و به خصوص بندر گوادر این کشور عبور می‌کند. همچنین چین و پاکستان توافق کردند که پروژه

عمران خان بعد از فشارها و نامه نگاری های امریکا با وی عنوان کرد که ما برده امریکا نیستیم. همچنین اسلام آباد و مسکو در حال مذاکره برای یک قرارداد واردات چند میلیارد دلاری دولتی هستند. به نظر می رسد تفاوت دیدگاه و رویکرد در دولت فعلی پاکستان با ایالات متحده و نزدیکی به محور روسیه و چین باعث شده است امریکا به دنبال سرنگونی دولت عمران خان باشد

ارتقای راه آهن بزرگ ML-۱ را در چهارچوب کریدور اقتصادی چین و پاکستان (CPEC) اجرا کنند. این توافق در یک نشست آنلاین بین مقامات CPEC پاکستان و کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی چین (NDRC) به دست آمد. خط آهن ML-۱ از کراچی به پیشاور از طریق لاهور و اسلام آباد می‌گذرد و طول کل آن ۱۷۲۶ کیلومتر است. این مهم‌ترین راه آهن جنوب به شمال پاکستان است. پاکستان، از زمان استقلال خود، رابطه قوی خود را با چین حفظ کرده است. در سال‌های اخیر نیز دو کشور آمادگی خود را برای تقویت روابط دوجانبه و بهبود همکاری

در زمینه‌های نوپه‌ور مانند فناوری اطلاعات، تجارت الکترونیک و اقتصاد دیجیتال اعلام کرده‌اند. در همین راستا، در سال‌های اخیر، هر دو دولت با استفاده از آخرین برنامه خود یعنی کریدور اقتصادی چین-پاکستان (سی‌پک) به سمت توسعه روابط دوجانبه تجاری در حرکت هستند. در همین راستا هم سرمایه‌گذاری مستقیم چین به ارزش ۶۲ میلیارد دلار در پروژه‌های مختلف سی‌پک عمدتاً کمک قابل توجهی به مدرن‌سازی زیرساخت‌های قهقراپی پاکستان کرده است. نزدیکی پاکستان به چین باعث عصبانیت ایالات متحده از این کشور شده است. به گونه‌ای که در طول ۴ سال گذشته ایالات متحده از طرق مختلف به دنبال کاهش روابط پاکستان با چین بوده است.

در افغانستان هم سیاست پاکستان در مخالفت با حضور نظامی این کشور در افغانستان بود. پاکستان به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طالبان حمایت می‌کند و طالبان تصرف کابل و پیشروی‌های خود در افغانستان را مدیون حمایت‌های پاکستان است. ایالات متحده همواره پاکستان را از همراهی با طالبان بر حذر می‌کرد، اما روی کار آمدن طالبان برای پاکستان و چین بسیار مطلوب‌تر از دولت غرب‌گرای اشرف غنی است. پاکستان با ایران هم روابط بسیار مناسبی دارد. از لحاظ سیاسی روابط ایران و پاکستان در طول دوره حزب تحریک انصاف گسترش یافته است. بازگشایی خط راه آهن پاکستان-ایران- ترکیه که یک کریدور تجاری بسیار مهم محسوب می‌شود، همواره با مخالفت امریکایی روبه‌رو بوده است. سفر سرلشگر باقری به پاکستان و انعقاد موافقتنامه‌های نظامی و امنیتی با ارتش پاکستان، باعث واکنش سفارت ایالات متحده در این کشور شده بود. همچنین ایران و پاکستان نگاه نزدیکتری با همدیگر در مورد موضوع کشمیر و جامو دارند. در حوزه اقتصادی براساس توافق صورت گرفته در نهمین نشست اجلاس کمیته مشترک تجاری ایران و پاکستان مقرر شد تا حجم روابط تجاری بین دو کشور در دو سال آینده به ۵ میلیارد دلار برسد؛ رقمی که از پنج برابر شدن حجم تجاری میان دو کشور حکایت دارد.

■ **سبب بین‌الملل**
پاکستان در دوره عمران خان از جمله کشورهایی بوده است که درک درستی از تغییرات در وضعیت بین‌الملل دارد. دولت پاکستان با به‌کارگیری روسیه و چین از حامیان اصلی پیمان هژمونی امریکا بر جهان است؛ سیاستی که باعث شده امریکا به دنبال سرنگونی دولت عمران خان باشد. ایالات متحده بعد از خروج از افغانستان که به عنوان یک پایگاه نظامی که می‌تواند سه کشور چین-روسیه و ایران را زیر نظر داشته باشد،

«ایران» درباره آخرین تحولات مذاکرات احیای برجام گزارش می‌دهد

واشگتن در بن بست تصمیم گیری

مذاکرات احیای برجام به واسطه تعلل امریکابرای بازگشت تام و تمام به این توافق باوقفه‌ای نامعلوم روبه‌رو شده است. وقفه‌ای که هرچند رسانه‌های غربی می‌گویند بروز آن را به یکی از موضوعات اختلافی میان ایران و امریکا بر سر تحریم نهادهای نظامی ایران از جمله تحریم سپاه مربوطکنند اما این در حالی است که این موضوع زیر سایه تأکید تهران بر رفع همه تحریم‌های برجامی و فرابرجامی تقریباً از فهرستی که مقام‌های تهران و...

با خلأ قدرت مواجه شده است. به همین دلیل با مخالف روسیه برای برپایی پایگاه نظامی امریکا در آسیای مرکزی، ایالات متحده به سوی پاکستان رفت. امریکا از پاکستان خواسته است که اجازه تأسیس یک پایگاه نظامی در این کشور را بدهد. دولت پاکستان با پیشنهاد امریکا مخالفت کرد و این امر باعث شد که ایالات متحده اپوزیسیون این کشور را برای عزل عمران خان تحریم کند. از سویی دیگر دولت پاکستان، حمله روسیه به اوکراین را محکوم نکرده است و در مجمع عمومی سازمان ملل رأی متنع داده است. عمران خان بعد از فشارها و نامه نگاری‌های امریکا با وی عنوان کرد که ما برده امریکا نیستیم. همچنین اسلام آباد و مسکو در حال مذاکره برای یک قرارداد واردات چند میلیارد دلاری دولتی هستند. پروژه Yamal LNG شامل توسعه میدان گازی غول پیکر جنوب تامبی (Tambeskyoye) است که در نزدیکی Sabetta در شبه جزیره یامال در روسیه قرار دارد. با توجه به تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران، پاکستان واردات گاز خود را از روسیه و قطر انجام می‌دهد. به نظر می‌رسد تفاوت دیدگاه و رویکرد در دولت فعلی پاکستان با ایالات متحده و نزدیکی به محور روسیه و چین باعث شده است که امریکا به دنبال سرنگونی دولت عمران خان باشد.

■ سخن پایانی

با توجه با تحولات جاری پاکستان و انحلال پارلمان و انحلال کابینه دولت (نخست‌وزیر به کار خود ادامه می‌دهد) به‌نظر می‌رسد که ایالات متحده در انتخابات زودهنگامی که قرار است در ماه‌های آینده برگزار شود، تمام قوای خود را به کار می‌گیرد تا حزب تحریک انصاف بار دیگر نتواند، دولت تشکیل دهد. یکی از گزینه‌های اصلی ایالات متحده ارتش پاکستان است که اگر بتواند ارتش را با خود همراه کند به احتمال بسیار زیاد می‌تواند از قدرت گرفتن دوباره عمران خان جلوگیری کند. البته پاکستان هنوز واکنش رسمی به تحولات جاری نداده است، اما سخنرانی رئیس ستاد ارتش پاکستان درباره امریکا در روزهای اخیر، نشان دهنده عدم همراهی ارتش با اقدامات عمران خان است. از سویی دیگر ایالات متحده به دنبال سرمایه‌گذاری روی احزاب مخالف تحریک انصاف است که در پارلمان بتوانند منویات و سیاست‌های امریکا را دنبال کنند. درنهایت باید گفت تحولات پاکستان به سرعت در حال روی دادن است نقش ارتش و مردم این کشور در برهه فعلی بسیار حیاتی است و روزها و ماه‌های آینده مشخص‌کننده این است که آیا عمران خان می‌تواند با غلبه بر بزرگترین چالش سیاسی حیات خود بار دیگر تشکیل دولت دهد؟